

Vad en bokhandelsframgång beror på, lär ibland inte ens erfarna förläggare kunna säga. Maos lilla röda, den lilla boken i rött omslag med citat ur Mao Tse-Tungs skrifter, befanns i somras vara utsåld i Stockholm. Men skriften finns på engelska, tryckt i Peking, med ett skinande porträtt av ordföranden Mao och med en uppmaning av Lin Pao på kinesiska — lyckligtvis översatt, ty annars hade vi gått miste om den — att studera vad Mao lär och att handla därefter.

Mao förevisas fortfarande officiellt som den beundrade ordföranden, men man lägger märke till hur flertalet citat är hämtade från en tid som ligger omkring 20 år tillbaka. Några undantag finns: när Chrustjov beskylls för att tjäna den privilegierade bourgeoisien i sitt eget land samt utländsk imperialism och reaktion, är detta från 1964, året för Chrustjovs fall. Men inga lärdomar har dragits från kulturrevolutionens tid. I vilket skick Mao nu befinner sig vet ingen, men om han har tankar om vad som hänt omkring honom, finns de i varje fall ej publicerade här.

En av orsakerna måste vara, att Mao inte deltagit i urvalet. Detta har gjorts av en partikommitté under Lin Pao, och därmed har sörjts för att bara korrekta tankar kommit med. Man söker förgäves citatet om de tusen blommorna, som inledde den korta andhämtningspausen för människorna i massornas reglementerade Kina. Maos initiativ var felaktigt ur partiets synpunkt. Om

människoanden — förlåt det föråldrade uttrycket — får utveckla sig fritt, kan partiet inte längre kontrollera varje individ, eller rättare människoexemplar. Själva förutsättningen, detta att en individualism skulle få finnas till, var ur kineskommunistisk synpunkt orimlig.

Mao Tse-Tung har skrivit mycket som är läsvärt, t. ex. om guerillakriget, som för övrigt förutsätter individuell aktivitet. Man finner sådant i hans samlade skrifter. I den lilla röda står ingenting om hur enskilda skall handla. Samlingen talar om massorna, inte om individerna. Den är absolut likriktad tvärs igenom. Dessutom är den tråkig.

Åtminstone i sistnämnda avseende är Mao som författare en värdig länk i marxismen-leninismens kedja. Marx satt i London som en ovetting och inbiten människoföraktare, som analyserade människomassans och inte människans reaktioner. Lenin hade i motsats till Marx en form av humor, fastän ingen medkänsla, och i sin hänsynslöshet mot människor var han en god marxist: inget huvud fick sticka fram högre än de andras ur denna massa, som skulle bära upp kommunistpartiet och dess ledare.

Detta är vad massan ur partiets synpunkt är till för. Allt för ofta glömmar man, att det alltid finns och måste finnas en mer eller mindre nedtryckt massa, för att det kommunistiska ledarskapet skall kunna utövas. Massan är sammansatt av människor, som förvägrats individualism. Individuella behov får inte tillfredsställas, egna tankar får

inte tänkas. »Massorna har en potentiell outsläcklig entusiasm för socialismen.» Sådana påståenden, eller sådant nonsens, kan Mao skriva, men endast så länge ingen ur massan kan yttra ett ord emot. Använder någon sitt eget förnuft, måste ledningen, partiet, den härskande klassen, tysta honom. Det mest närliggande exemplet är författarprocesserna i Moskva.

(Med hänsyn till det rådande temperaturläget mellan Moskva och Peking är det kanske ofint att välja det sistnämnda exemplet. Men man bör betänka, att det alltid är flockarnas ledare som söker slita sönder varandra. På disciplinen inom flocken ser de lika.)

Ingenting återkommer så hos Mao som hur man skall uppfostra och undervisa massorna, alltså bibringa dem

den rätta tron. Det innebär att massan skall vara homogen. Den skall tänka lika, tala lika, helst leva lika. Den skall nås av samma propaganda, medan partiet censurerar vad som sägs. Vi har sett under denna höst hur det går till att topphugga en massa och att samtidigt förgifta en annan. I Prag rullade stridsvagnarna in, enligt ryssarna i sista minuten, för att hindra ett folk att få uttrycka ett minimum av andlig självständighet. Samtidigt meddelades över hela Sovjetunionen att vad som skedde var en akt av broderskap. Mao skulle mycket väl i samma situation ha kunnat förvränga ordens mening på samma sätt. Inte heller han skulle ha talat om att det rörde sig om det slags broderskap som Kain utövade mot Abel.

Thede Palm